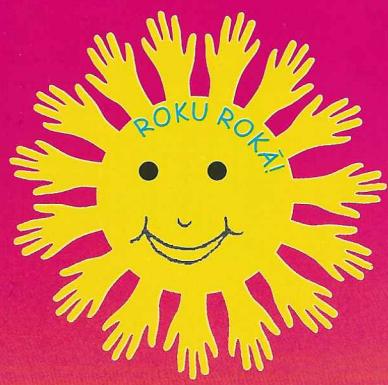

Una Auziņa

Vieglā un saprotamā latviešu valodas gramatika

Lasi, raksti un spēlē!

Ievadvārdi vecākiem un skolotājiem

Kā veidota grāmata un kā ar to strādāt?

- Šajā latviešu valodas grāmatā ietvertas gramatikas tēmas, kas jāapgūst Latvijas vispārizglītojošo skolu 1.- 3. klasē.
- Katra valodas tēma sākas ar bērnam saprotamu apgūstamā gramatikas materiāla izskaidrojumu ierāmētā lodziņā. Pēc tam seko uzdevumi, kuros bērns apgūst jauno tēmu.
- Tēmas noslēgumā ir pārbaudes darbs, kurā var pārliecināties, cik labi bērns to ir izpratis.
- Vairāki uzdevumi grāmatā ir jāveic kopā ar vecākiem, skolotājiem vai citiem pieaugušajiem. Bērnam ir svarīgi iemācīties, kā meklēt, apkopot un izmantot iegūto informāciju.
- Grāmatas uzbūve ļauj katram bērnam strādāt savā tempā un patstāvīgi, jo uzdevumu norādījumi ir viegli uztverami, tie atkārtojas.

Lai veicas!

Autore

Una Auziņa

**Vieglā un saprotamā
latviešu valodas gramatika**

Lasi, raksti un spēlē!

Autore: Una Auziņa

Māksliniece: Valda Vitola

Mani sauc:

Tēmas

ALFABĒTS	2
SKĀŅAS	5
patskaņi	
divskaņi	
līdzskaņi	
dubultie līdzskaņi	
līdzskaņu pareizrakstība	
ZILBES	22
VĀRDŠĶIRAS:	26
Lietvārdi	26
sugas vārdi un īpašvārdi	
lietvārdu dzimte	
lietvārdu skaitlis	
lietvārdu locījumi	
salikteņi	
lietvārdu pareizrakstība	
Īpašības vārdi	48
antonīmi un sinonīmi	
īpašības vārdu pareizrakstība	
Darbības vārdi	62
darbības vārdu laiki	
darbības vārdu pareizrakstība	
TEIKUMI	74
stāstījuma teikumi	
jautājuma teikumi	
izsaukuma teikumi	
vienkārši un salikti teikumi	

ALFABÉTS

Noteiktā kārtībā saliktu burtu sarakstu sauc par alfabētu. Latviešu alfabētā ir 33 burti - A, Ā, B, C, Č, D, E, Ē, F, G, Ģ, H, I, Ī, J, K, Ķ, L, Ľ, M, N, đ, O, P, R, S, Š, T, U, Ě, V, Z, Ž

**1. Izveido savu alfabētu ar burtiem, vārdiem un attēliem!
Uzraksti burtu, tad vārdu, kas sākas ar šī burta skaņu un
uzzīmē vārda attēlu!**

A	Ā	
aka		

2. Uzraksti savas klases bērnu vārdus!

Sarindo šos vārdus alfabēta secībā!

---

3. Sarindo dotos vārdus alfabēta secībā!

Zaķis, pērtiķis, ezis, stirna, ronis, lācis, cālis, zebra,
degunradzis lauva, tīgeris, alnis, bebrs, hiēna,
kakis, vāvere.

---

4. Ieraksti alfabētā izlaistos burtus!

A, Ā, ..., C, Č, ..., E, Ē, ..., G, Ģ, ..., I, Ī, ..., K,
Ķ, ..., L, M, ..., N, O, ..., R, S, ..., T, U, ..., V, Z,

...

5. Domā un atbildi! Kādēļ ir svarīgi zināt alfabētu?

SKĀNAS

Vārdus veido skaņas. Ir patskaņi, līdzskaņi un divskaņi.

Skaņas mēs dzirdam un izrunājam, bet tām atbilstošos burtus redzam un rakstām.

Patskaņi

Patskaņi ir skaņas, kuras izrunājot mūsu mute ir valā. Nekas netraucē. Tās skan pašas - a, ā, u, ū, i, ī, e, ē, o.

Pamēģini izrunāt šīs skaņas!

1. Apvelc savu plaukstu! Tā būs tava patskaņu māja!
Katra pirksta galā dzīvos patskaņi - draugi : **a, ā** - īkšķītī; **u, ū** - rādītājpirkstā; **i, ī** - vidējā pirkstā; **e, ē** - zeltnesī, bet mazā pirkstiņa galā tikai **o**, jo viņš ir viens pats.

**Ieraksti patskaņus savā plaukstas zīmējumā!
Izkrāso skaistu savu patskaņu māju!**

**2. Atrodi un iekrāso krustvārdu mīklā patskaņu lodziņus
(izmanto tikai vienu krāsu)!
Kāds raksts tev iznāca?**

a	b	c	č	d	f	ā	g	ģ	h	j	k	ē
ķ	ā	l	ļ	m	a	n	i	ņ	p	r	e	s
š	t	u	v	ī	z	ž	b	ī	c	ū	č	d
f	g	ģ	ū	h	j	k	ķ	l	u	ļ	m	n
ņ	p	i	r	i	s	š	t	ā	v	ū	z	ž
b	ē	c	č	d	ī	f	a	g	ģ	h	o	j
e	k	ķ	l	ļ	m	o	n	ņ	p	r	s	e

3. Atrodi vārdos patskaņus!

Uzzīmē zem patskaņiem mazu aplīti, jo šīs skaņas izrunājot mute ir apaļa (valā)!

muša

pupa

rīts

zeme

ledus

ūdens

zēns

suns

tētis

pele

kakis

vāze

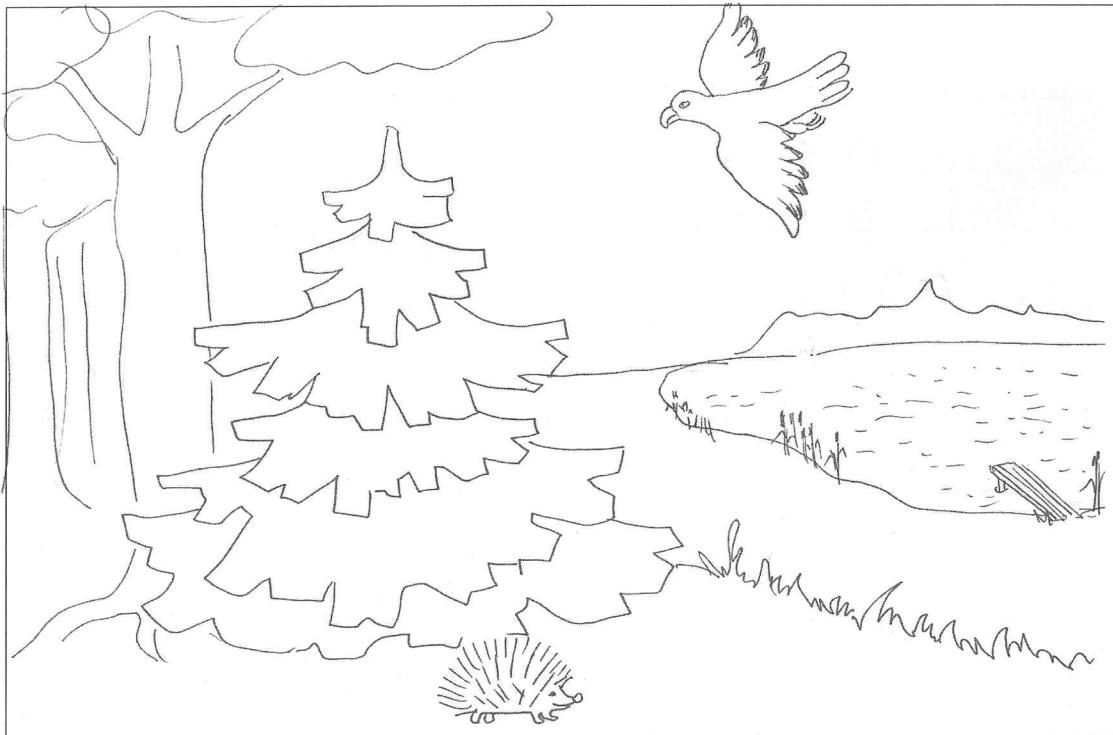
4. Apskati zīmējumus!

Atrodi tur un uzraksti trīs vārdus, kas sākas ar

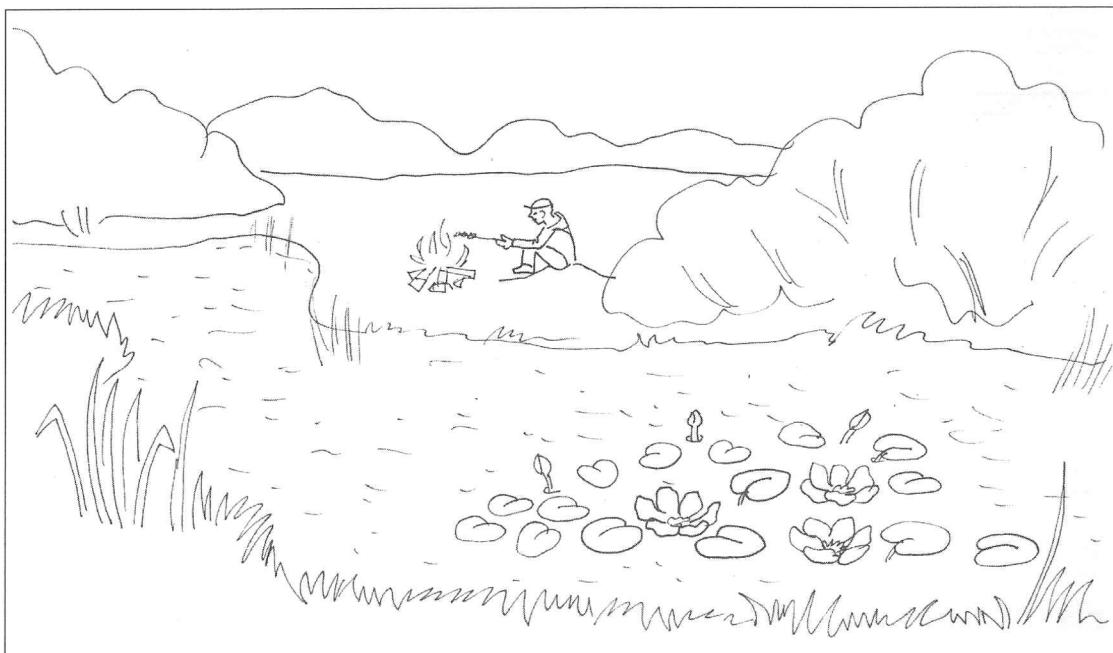
a vai ā

e vai ē

u vai ū

i vai ī

5. Uzraksti tos klases bērnu vārdus, kuri sākas ar patskani!

**6. Izdomā un uzraksti vārdus, kuros ir
viens patskanis**

---

divi patskaņi

---

trīs patskaņi

četri patskaņi

Varbūt tu zini vārdus, kuros ir vēl vairāk patskaņu?
Cik patskaņu ir šajos vārdos?

---

7. Ieraksti pareizo patskani (īso vai garo)!

a vai ā

m_s_

l_p_

m_j_

k_j_

e vai ē

_gl_

s_n_

p_l_

z_m_

u vai ū

_g_ns

t_r

j_ra

_dens

i vai ī

m_n_

z_me

l_me

v_s_

8. Esi skolotājs!

Saliec vajadzīgās garumzīmes!

Man ir masa. Viņu sauc Martiņa. Mums abiem
loti patik dzivnieki. Martiņai ir maza jurascuciņa.
Viņu sauc Zuzite. Viņa ir loti miļa. Kad
jurascuciņa grib est, viņa pikst. Zuzitei loti garšo
svaiga zalite, gurķi un burkani. Mes milam
juracuciņu un rupejamies par viņu.

Divskanı

Divskaņi ir divi dažādi patskaņi, kas ir blakus. Tos izrunā kopā. Divskaņi ir ai, au, ie, ei, ui, o (uo). Arī divskaņus izrunājot mute ir valā. Divskaņus apzīmē ar diviem aplīšiem, kas ir sakērušies kopā.

1. Atrodi vārdos divskaņus!

Uzzīmē zem tiem divus savienotus aplīšus (kas apzīmē divus savienotus patskaņus)!

Saule, augi, lauks, automašīna, klauns, kauls, siena,

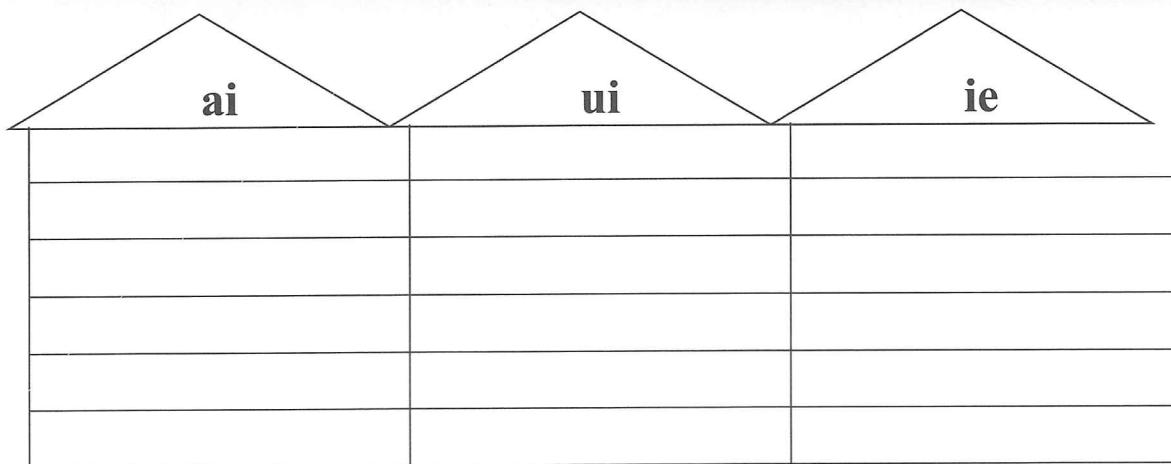
ielā, puika, meitene, briedis, laiva, siers, taurenis,

zvaigzne, ausis, kleita, kanielis, maize, laiva, aita,

auns, oga, ola, odi, logi, muiža.

2. Saliec 1.uzdevumā dotos vārdus pareizās mājinās!

ei   au   o

Kura divskāņa mājiņa ir vispilnākā?

Kura ir vistukšākā?

---

3. Atrodi un iekrāso krustvārdu mīklā divskāņu lodziņus (izmanto tikai vienu krāsu)!

Kas tev iznāca?

a	e	ui	i	u	ie	m	l	n	p	e	r	t	u
p	a	f	ie	ai	h	f	g	k	l	m	n	b	v
z	a	g	ei	au	o	ie	ei	ai	au	ie	ui	k	n
a	h	r	g	e	ui	ei	ie	au	v	a	e	g	b
e	s	d	p	h	ie	ai	au	ei	n	m	l	k	j
t	r	f	k	b	ui	s	d	ie	f	g	h	j	l
u	c	n	m	v	ai	l	h	ai	g	d	s	a	r

4. Uzraksti 10 cilvēku vārdus, kuros ir divskanis!

Vari ieskatīties kalendārā!

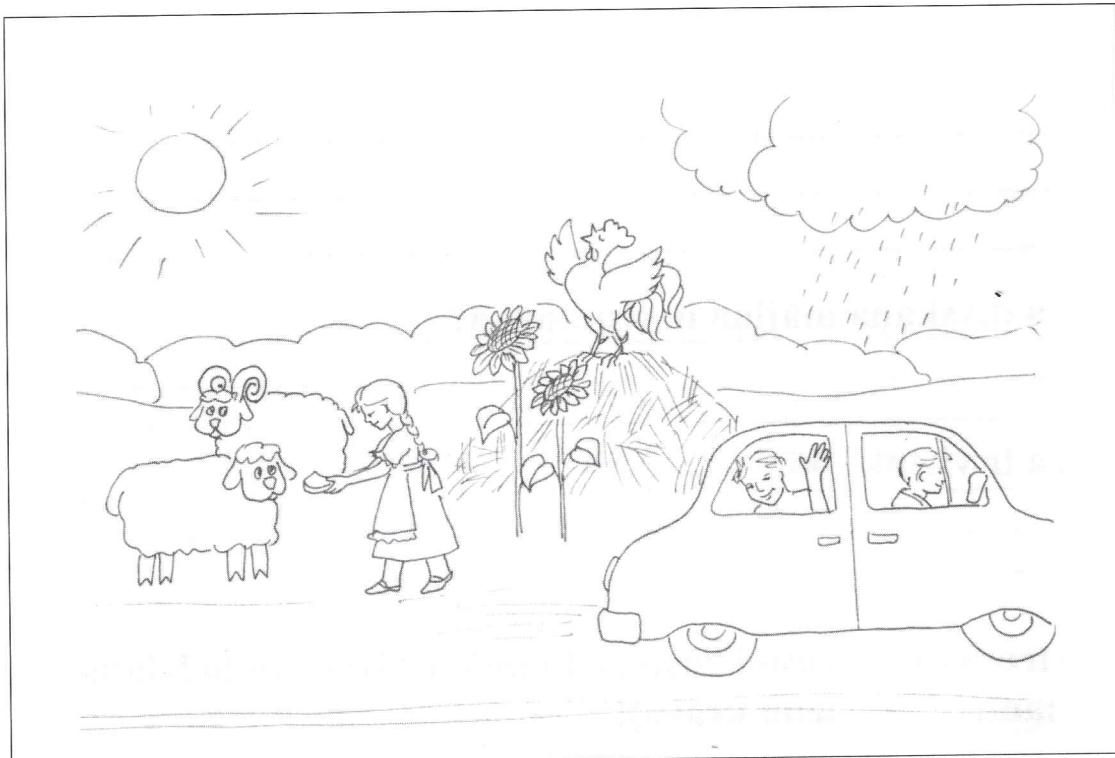

---

5. Apskati zīmējumu!

Atrodi tur un uzraksti desmit vārdus, kuros ir divskaņi!

---

6. Ievieto atbilstošus divskaņus dotajos teikumos!

L _ k _ s

V _ nu d _ nu Martiņa un Emīls _ zbr _ ca uz
l _ k _ m. Bija j _ ka vasaras d _ na.

Pļavā ganījās _ tas un spīdīja s _ le. Pagalmā
dz _ dāja g _ lis. Vista bija izdējusi _ lu.

Kas par j _ ku brīvd _ nu!

**7. Uzraksti stāstiņu, izmantojot dotos vārdus!
Izdomā savam stāstam arī nosaukumu!**

Saule, autobuss, braukt, draugi, diena, prieks.

Līdzskāņi

Līdzskaņi ir skaņas, kuras izrunājot mutē kaut kas „skan līdzi” (lūpas, kakls, zobi, mēle).

Tās ir visas skanas, kas nav patskāņi vai divskāņi.

1. Pārbaudi!

Izrunā šīs skaņas un uzzini, kas skan līdzi, sakot – d, m, n, l, r, z, g, f, b, t, k, c!

2. Skaties alfabētā!

Izraksti no tā visas skanas, kas ir līdzskāni!

Līdzskani:

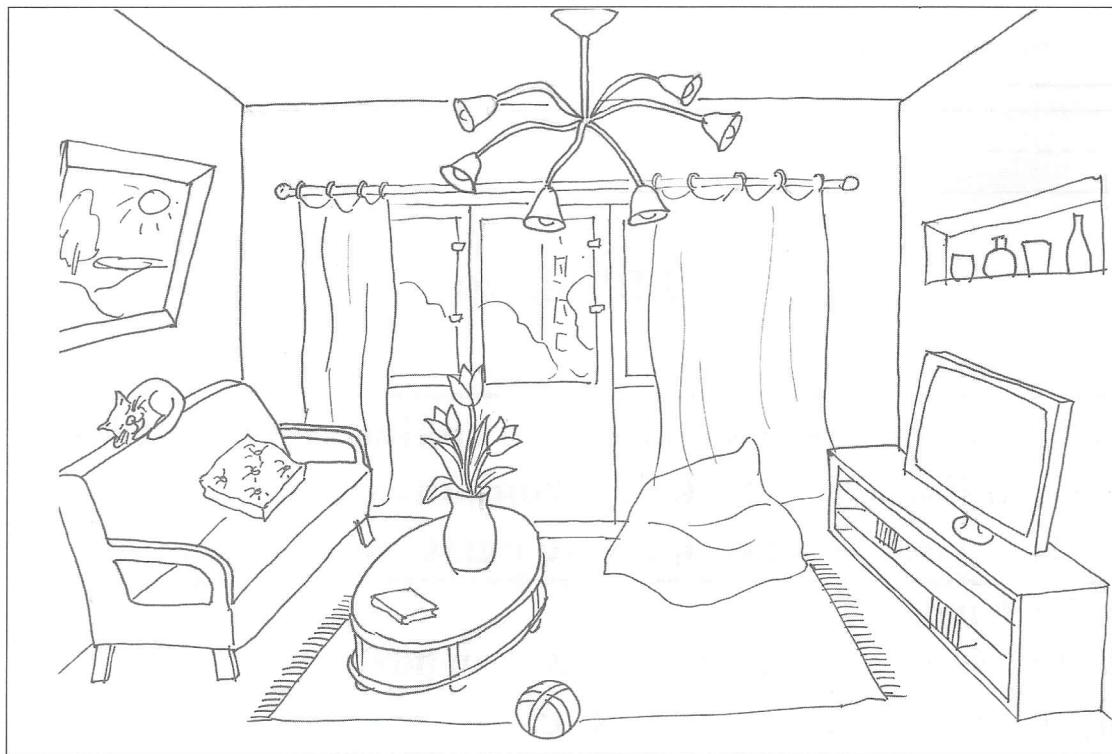
**3. Atrodi un iekrāso krustvārdu mīklā līdzskaņu lodziņus
(izmanto tikai vienu krāsu)!**

Kas tev iznāca?

a	ā	e	ņ	a	ā	e	ē	ž	m	g	h	i	ī
ē	i	z	v	r	i	ī	u	š	t	v	z	o	a
ī	f	p	k	t	s	ū	o	ņ	p	r	s	ā	e
u	g	ē	n	i	š	a	ā	e	ļ	n	ē.	i	ī
ū	b	ģ	m	ž	c	ū	o	a	ķ	m	o	a	ā
o	c	h	ī	b	č	ā	e	ē	j	k	e	ē	u
b	d	č	u	l	ļ	ķ	c	č	d	f	g	ģ	h

4. Apskati zīmējumu!

Atrodi tur un uzraksti desmit vārdus, kas sākas ar dažādiem līdzskaņiem!

---

5. Atrodi vārdos līdzskaņus!

Pasvītro tos ar svītriņu (jo tos izrunājot mute ir gandrīz ciet, izskatās kā svītriņa)!

<u>muša</u>	pupa	ūdens
zeme	ledus	rīts
zēns	suns	tētis
pele	kakīs	vāze

6. Izdomā un uzraksti vārdus, kuros ir viens līdzskanis

---

divi līdzskaņi

---

trīs līdzskaņi

četri līdzskaņi

**Varbūt tu zini vārdu, kurā ir vēl vairāk līdzskaņu?
Cik līdzskaņu ir šajā vārdā?**

---

7. Uzraksti tos klases bērnu vārdus, kuri sākas ar līdzskani!

Dubultie līdzskaņi

**Dažos vārdos divi vienādi līdzskaņi atrodas blakus,
piemēram, mm, nn, ll, rr, ſf.
Tos sauc par dubultiem līdzskaņiem.**

Dubultie līdzskaņi ir vārdos:

mamma, ķemme, Emma,
vanna, panna, Anna, kanna,
brilles, šalle, krelles, mellenes, elle, lelle, balle,
ķerra,
eļļa.

**1. Atrodi attēlā piecus vārdus ar dubultiem līdzskaņiem un
iesaisti tos teikumos!**

2. Atmini krustvārdu mīklu!

Visos atminējumos būs dubultiie līdzskaņi!

1. Tumšzilas ogas, kas aug priežu un egļu mežos.
  2. Priekšmets virtuvē, kuru izmanto, lai kaut ko ceptu.
  3. Apģērbs, kuru liek ap kaklu.
  4. Viela, ko izmanto cepšanai vai salātu pagatavošanai.
  5. Priekšmets, kas palīdz uzturēt kārtībā matus.
  6. Tās ir vajadzīgas cilvēkiem ar vāju redzi.
  7. Meiteņu un sieviešu greznumlieta.
  8. Vieta, kur dzīvo velni.
  9. Meiteņu rotallīeta.
  10. Priekšmets, ar kuru var pārvietot kaut ko lielu un smagu.

1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							

Līdzskaņu pareizrakstība

Ja vārds beidzas ar –bs, -ds, -gs, -ts, -zs, -žs, tad runājot dzirdam citu skaņu. Piemēram, vārdā stabs dzirdam (staps), sniegs (snieks), mazs (mass). Ja šos vārdus pārveido - daudzi stabi, tad var dzirdēt, kāds līdzskanis jāraksta vārda beigās.

1. Pārveido dotos vārdus!

Daudzi

stabi

labi

darbi

mazi

Viens

---

zobi	<hr/> <hr/>
robi	<hr/> <hr/>
cimdi	<hr/> <hr/>
logi	<hr/> <hr/>
meži	<hr/> <hr/>
zirgi	<hr/> <hr/>
dārzi	<hr/> <hr/>
gadi	<hr/> <hr/>

2. Uzzīmē zem vārdiem atbilstošos skaņu apzīmējumus (patskaņiem - aplītis, divskaņiem - divi aplīši, līdzskaņiem - svītriņa)!

Liepa, alksnis, ozols, ābele, goba, kļava, bērzs,
 egle, priede, ieva, vīksna, papele, kadiķis, osis,
 vītols.

3. Uzzīmē savu skaņu pasauli!

Norādi, kur tajā dzīvotu patskaņi, divskaņi un līdzskaņi!

Ieraksti norādītās skaņas viņu mājvietās!

ZILBES

Vārdus var sadalīt zilbēs ze-me-nes.

Zilbju skaitu var uzzināt pēc tā, cik reizes atveram muti, vārdu izrunājot.

1. Pārbaudi!

Pieliec roku zem zoda!

Cik reizes tava zods atsitīsies pret roku, sakot kādu vārdu,
tik daudz arī šajā vārdā zilbju!

Izrunā šos vārdus un saskaiti, cik zilbes!

Māja( ), mašīna( ), lapa( ), kāja( ), vāvere( ),
pavasaris( ), kakis( ), grāmata( ), zilonis( ),
puķīte( ), lidmašīna( ).

2. Saliec no dotajām zilbēm pēc iespējas vairāk vārdu!

Uzraksti izveidotos vārdus!

Vienu zilbi vari izmantot vairākos vārdos!

Mam, lam, ma, pa, ka, la, kis, sau, mē, ki, le, vis,
ko, ta, tē, gal, tis, lau, va.

---

3. Sadali vārdus zilbēs!

Koki, pasaule, kamielis, zakis, un , zīmēju, balta,
gulta, suns, vasara, saldējums, konfektes, ēst, galds,
paklājs.

Ko-ki, _____

4. Izraksti vienzilbes vārdus!

Vārdu dalīšana pārceilšanai jaunā rindā

Prast dalīt vārdus zilbēs ir svarīgi!

Kad mums rakstot rindas galā pietrūkst vietas visam vārdam, tas jāsadala zilbēs, atstājot vienu vārda daļu vienā rindā, bet citu turpinot rakstīt nākamajā rindiņā.

- Vienzilbes vārdus nedrīkst dalīt! (prāts, un, suns).
  - Nedrīkst atstāt tikai vienu burtu rindas galā (ola, aka, ēze-lis).
  - Ja vārdā ir blakus divi līdzskani, tad viens ir vienā zilbē, bet otrs pieder pie nākamās zilbes(žur-ka, bur-ti).
  - Ja vārdā ir blakus trīs līdzskani, tad divi pēdējie pieder pie nākamās zilbes(lig-zda, auk-stums).
  - Ja vārdā ir četri līdzskani, tad divi ir vienā, bet divi otrā zilbē(pulk-ste-nis, ērk-ški).

**1. Sadali pārceilšanai jaunā rindā šos vārdus!
Atceries, kurus vārdus nedrīkst dalīt!**

Skola, makšķere, suns, draugs, vārti, upe, sniegs,
karstums, atvilktnē, divritenis, zvaigznes,
automašīna.

Sko-la,

Pārbaudes darbs

Vārds

Datums

Alfabēts, skanās un zilbes

1. Uzraksti latviešu valodas alfabētu!

2. Sakārto dotos vārdus alfabēta secībā!
Asteres, gladiolas, vijolītes, tulpes, ūdensrozes,

rozes, margrietiņas, lilijas, sniegpulkstenītes,
dālijas, narcises, ceriņi, hiacintes, kreses,
saulespuķes.

**3. Uzzīmē zem vārdiem atbilstošos skaņu apzīmējumus
(patskaņiem - aplītis, divskaņiem - divi aplīši, līdzskaņiem -
svītriņa)!**

Aita, kaza, trusis, gailis, cālēni, vista, cūka, auns,
suns, kakis, pīle, tītars, telinš, zirgs, siens, piens,
graudi, lauki.

4. Sadali šos vārdus pārcelšanai jaunā rindā!

Maize, gurķi, konfektes, burkāni, kāposti,
kartupeļi, cepumi, piens, torte, āboli, zemenes,
siers, zivis, olas.

VĀRDŠĶIRAS

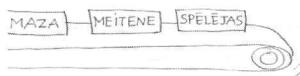
Visus vārdus, ko mēs izrunājam, var sašķirot.

Piemēram, lietvārdi, īpašības vārdi, darbības vārdi.

Lietvārdi pastāsta - kas tas ir.

Īpašības vārdi pastāsta - kāds tas ir.

Darbības vārdi pastāsta - ko tas dara.

Maza meitene spēlējas.

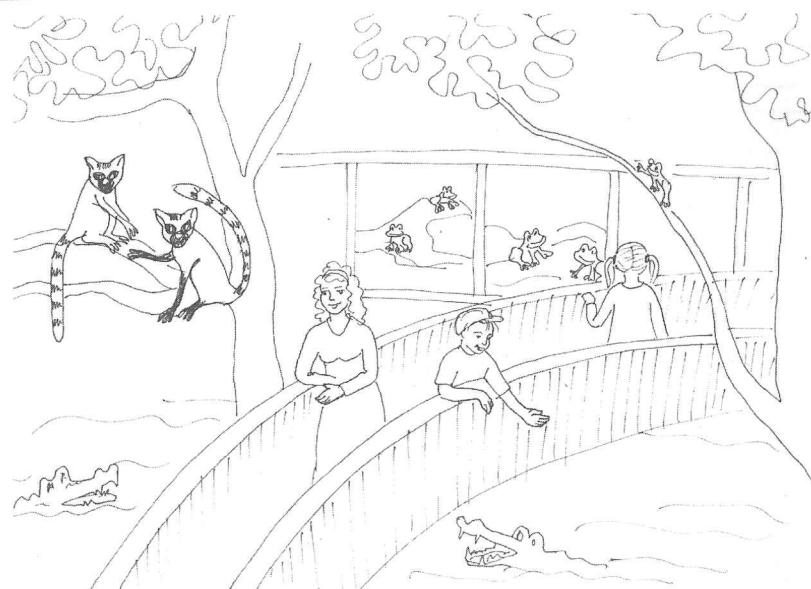
Lietvārdi

Jau no seniem laikiem cilvēki katrai lietai izdomā citu vārdu, lai atšķirtu to no citām.

Vārdus, kas nosauc priekšmetus, dzīvas būtnes, vielas un dabas parādības, visu, kam mēs varam pieskarties vai redzēt, sauc par lietvārdiem (lietu vārdiem).

Lietvārds pastāsta - kas? kaut kas ir (galds, kaķis, Pēteris, Rīga, saule, ābols).

1. Apskati attēlu!

Nosauc, ko tu redzi! Uzraksti 10 vārdus, kas ir lietvārdi!

2.Sakārto dotos lietvārdus četros stabiņos!

Zaķis, zīmulis, putns, krēsls, balons, medus, kleita,
māja, migla, vējš, mamma, kakis, ezis, krējums,
cukurs, sula, zivs, soma, meitene, lietus, milti,
ūdens, migla, ēļļa, sarma.

**dzīvas būtnes
(viss, kas ir dzīvs)**

---

priekšmeti

**vielas
(viss, ko var liet vai bērt)**

**dabas parādības
(laika apstākļi)**

Sugas vārdi un īpašvārdi

Ir parasti lietvārdi(sugas vārdi), kuri tikai nosauc redzamos priekšmetus, vietas vai dzīvās būtnes, piemēram, meitene, skolotāja, pilsēta, upe, suns.

Ir īpaši lietvārdi(īpašvārdi), kas pastāsta, kāds vārds dots katram no šiem parastajiem lietvārdiem, piemēram,

meitene Ieva
skolotāja Rita Liepa
pilsēta Rīga
upe Daugava
suns Reksis

Īpašvārdi

Īpašvārdus raksta ar lielo burtu. Ar lielo burtu jāraksta:

cilvēku vārdi – Anna,

cilvēku uzvārdi – Bērziņš,

vietu vārdi – Daugava, Rīga, Anglija, Gaiziņkalns,

svētku nosaukumi – Ziemassvētki, Lieldienas.

**1. Uzraksti pēc iespējas vairāk īpašvārdu!
Vari izmantot Latvijas un pasaules kartes!**

2. Spēlēsim spēli „Lietvārdi ar vienu burtu”!

Spēles vadītājs klusu skaita alfabētu. Iepriekš izvēlēts bērns saka: „Stop!” Spēles vadītājs skaļi nosauc burtu, pie kura viņš apstājies.

Tad visI spēles dalībnieki izdomā un ieraksta katrā ailītē vienu atbilstošu lietvārdu, kas sākas ar šo burtu.

Atceries, ka pirmajās divās ailītēs lietvārdi jāraksta ar lielo sākumburtu, jo tie ir īpašie lietvārdi!

Bērns, kurš ir aizpildījis visu ailīti, to skaļi pasaka, un visiem ir jābeidz rakstīt.

Nosaucot skaļi vārdus, katrs saņem punktus:

O - ja ir tukša ailīte,

1 - ja ir tāds pats vārds kā vēl kādam no klases,

2 - ja tāda vārda nav nevienam citam.

3.Uzraksti savu vārdu un uzvārdu!

Uzraksti sava drauga (draudzenes) vārdu un uzvārdu!

Uzraksti sava skolotāja (skolotājas)vārdu un uzvārdu!

---

4. Atrodi kalendārā un uzraksti četrus tavuprāt skaistākos zēnu un četrus meiteņu vārdus!

**5. Vai tu zini, kas ir (bija) šie cilvēki? Uzraksti!
Ja nezini, lūdz padomu pieaugušajiem!**

Renārs Kaupers

Valdis Zatlers

Rainis

Aspazija

Kārlis Skalbe

Anna Brigadere

Krišjānis Barons

Arturs Irbe

Lauris Reiniks

Vaira Vīķe-Freiberga

Ernests Gulbis

Igo Fomins

Kārlis Ulmanis

**Nosauc vēl divus Latvijā populārus cilvēkus!
Kas viņi ir (bija)?**

Lietvārdū dzimte

**Lietvārdiem ir divas dzimtes-sieviešu un vīriešu.
Ja vārds beidzas ar -s, -š, tad parasti tas ir vīriešu
dzimtes lietvārds, piemēram, galds, ceļš, zēns, Toms.
Ja vārds beidzas ar -a, -e, tad parasti tas ir sieviešu
dzimtes lietvārds, piemēram, lampa, meitene,
mamma, Elza.
Mēs varam teikt: Tas ir zēns.
Tā ir meitene.**

**1. Sašķiro šos lietvārdus!
Kuri no tiem ir sieviešu, kuri vīriešu dzimtē?**

Strazds, dzeguze, pīle, cīrulis, vārna, kovārnis,
bezdelīga, zvirbulis, zīlīte, stārkis, gulbis, irbe.

sieviešu dzimtē

---

vīriešu dzimtē

---

2. Apskaties savā istabā vai klasē, kādus priekšmetus un dzīvas būtnes tu tur redzi?

Ievieto 10 lietvārdus vīriešu dzimtes un 10 lietvārdus sieviešu dzimtes mājinās!

Lietvārdu skaitlis

**Lietvārdi var būt pa vienam (vienskaitlī),
piemēram, viens galds, celš, zēns, Toms, viena lampa,
meitene, mamma, Elza
un vairāki (daudzskaitlī) galdi, ceļi, zēni, Tomi,
vairākas lampas, meitenes, mammas, Elzas.**

1. Sašķiro lietvārdus!

Kuri no tiem ir vienskaitlī, kuri daudzskaitlī?

Āboli, banāni, citrons, melone, apelsīni, arbūzs,
vīnogas, citroni, bumbieri, greipfrūts, mandarīni.

viensk.

---

daudzsk.

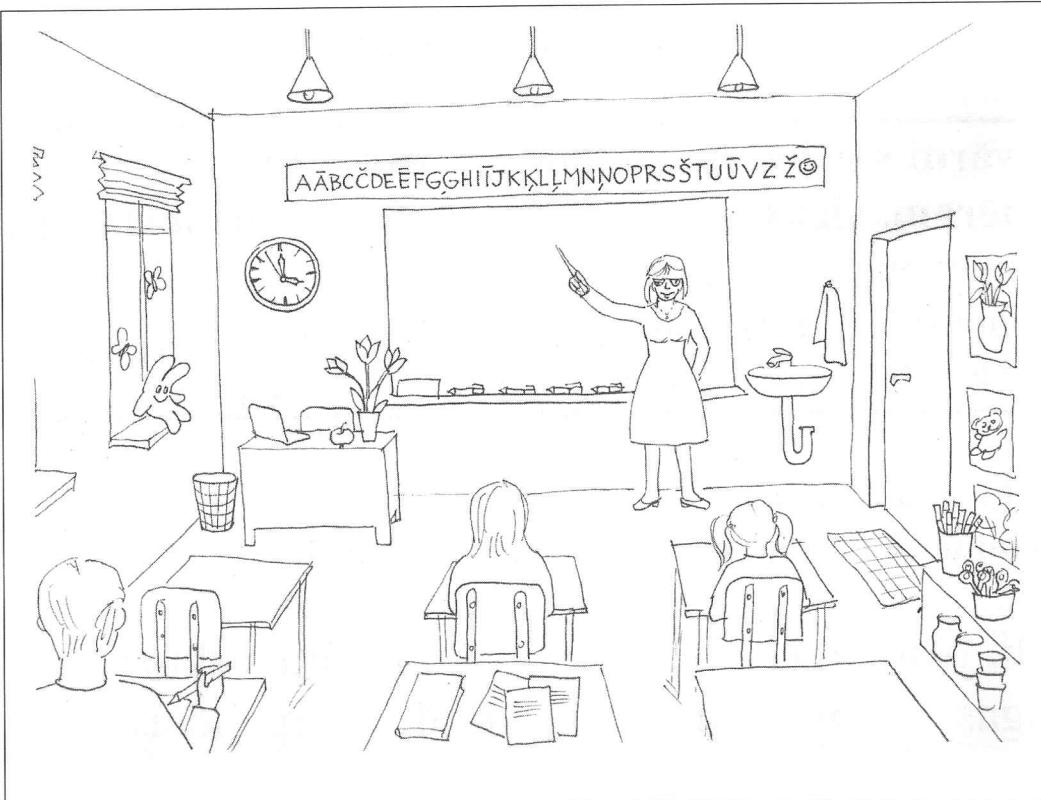

**2. Paskaties šajā attēlā, kuri priekšmeti vai dzīvas būtnes ir
pa vienam un kuri ir vairāki?**

**Ieraksti 10 lietvārdus vienskaitļa un 10 lietvārdus
daudzskaitļa mājiņā!**

viens (vienskaitlis)

daudzi (daudzskaitlis)

3. Atrodi un pasvītro pasakā ar vienu svītru visus lietvārdus!

Pupa, salms un ogle

Reiz pupa, salms un ogle nosprieduši doties pasaулē. Ceļodami tie nonākuši pie upītes. Kā tikt pāri?

Salms tūlīt atradis padomu un, pārguldamies upei pāri, teicis, lai nu ogle ejot pāri. Ogle arī gājusi, bet tikko uzķāpusi uz salma, tas pārlūzis. Ogle iekritusi ūdenī, ka nočūkstējis vien.

Pupa, krastmalā stāvēdama, tā smējusies, ka pārplīsis vēders. Par laimi tuvumā redzēja skroderi nākam. Pupa nu lūdza, lai šo sašuj. Bet, tā kā skroderim līdzī bija tikai melns diegs, tad šis arī ar to pupas vēderu sašuvīs.

Tā vēl tagad pupai uz vēdera ir melna strīpiņa.

Samaini burtnīcas ar savu sola biedru, vai jums ir pasvītroti vieni un tie paši vārdi?

Cik lietvārdus jūs atradāt?

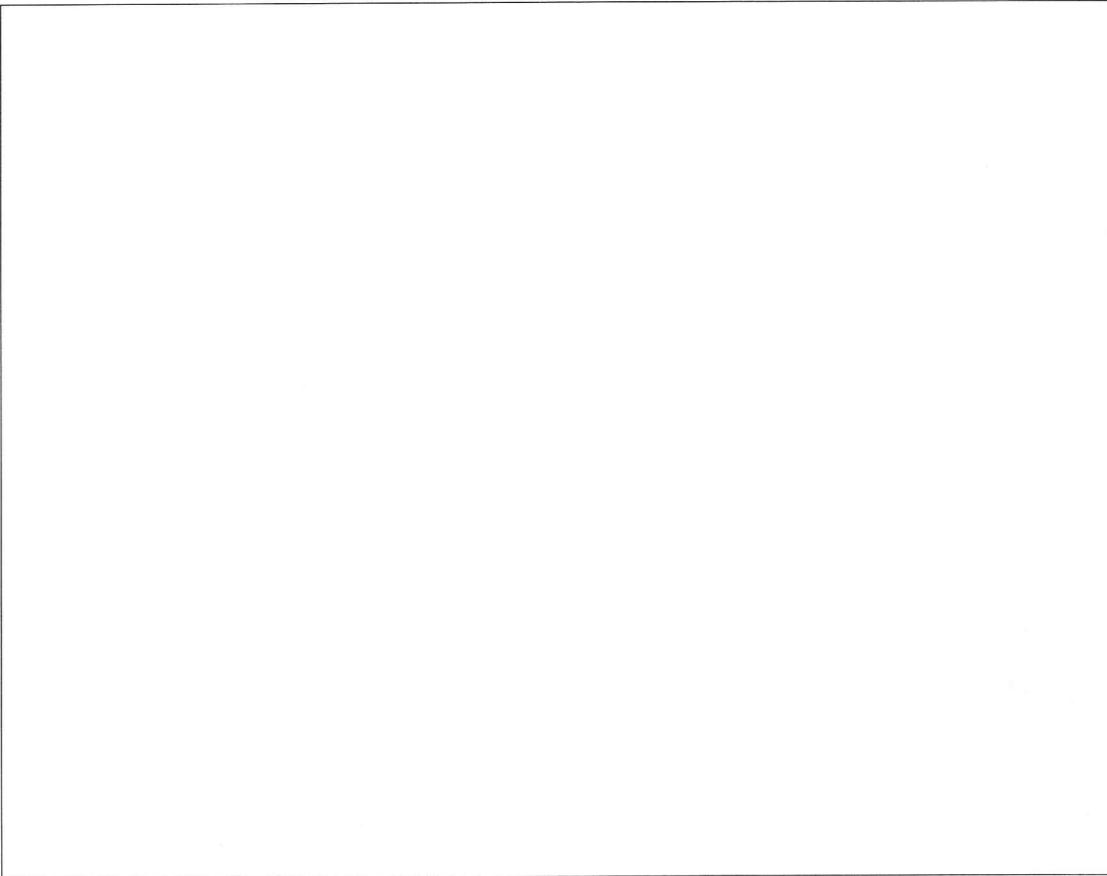
4. Izraksti no pasakas pēc izvēles piecus lietvārdus!

Pārveido tos tā, lai tie atbildētu uz jautājumu „kas?”!

Atzīmē tabulā pareizo atbildi!

lietvārds	ipašv.	sugasv.	siev.dz.	vīr.dz.	viensk.	daudzsk.
upīte						

5. Uzzīmē attēlu šai pasakai!

Lietvārdū locījumi

Kad mēs runājam vai rakstām, lietvārdū beigas var mainīties, piemēram, Mūsu klasē mācās Anna. Annai ir gara bize. Annas māsa ir mazāka. Viņa klausā Annu.

Latviešu valodā ir septiņi *rūķiši*, kuri loka lietvārdus.

Viņiem katram ir neparasts vārds.

Nominatīvs jautā kas tas ir?	Anna
Genitīvs jautā kā nav(kā tas ir?)	Annas
Datīvs jautā kam tas ir?	Annai
Akuzatīvs jautā ko tu redzi?	Annu
Instrumentālis jautā ar ko? tu esi?	ar Annu
Lokatīvs jautā kur tas notiek?	Annā
Vokatīvs nejautā neko. Viņš tikai sauc -Anna!	

1. Lauj, lai rūķīši izloka tavu vārdu!

kas? -----

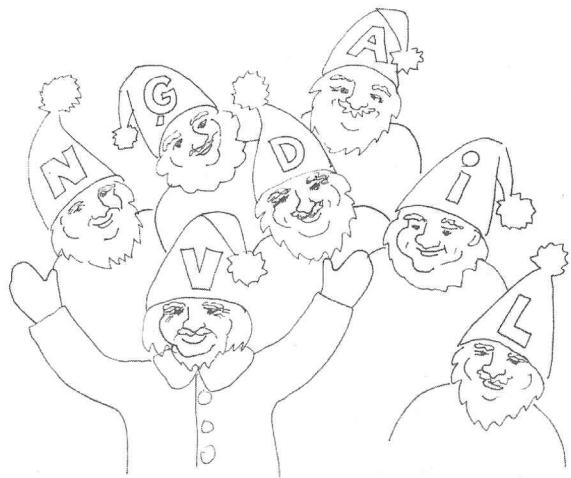
kā? -----

kam? -----

ko? -----

ar ko? -----

kur? -----

2. Izloki lietvārdus skapis, meitene!

kas? -----

kā? -----

kam? -----

ko? -----

ar ko? -----

kur? -----

Izdomā teikumus, kuros būtu iesaistīts viens no šiem
vārdiem sešos locījumos!

---

3. Ievieto vārdu zīmulis teikumos pareizā locījumā!

Man ir jauns.....(kas?).

.....(kā?) galā ir dzēšgumija.

.....(kam?) ir ass gals.

Šo.....(ko?) man nopirka tētis.

Tagad.....(ar ko?) es varēšu rakstīt
skolā.

.....(kur?) ir ciets grafīts.

4. Izraksti no teikumiem lietvārdus!

Nosaki jautājumus, uz kuriem tie atbild!

Ir sestdiena. Mamma cep pankūkas. Martinai un Emīlam garšo pankūkas ar ievārījumu. Krūzē smaržo tēja. Bērni garšīgi ēd. Drīz Emīla šķīvis jau tukss. Mammīt! Lūdzu, uzliec vēl vienu pankūku!

Sestdiena (kas?),

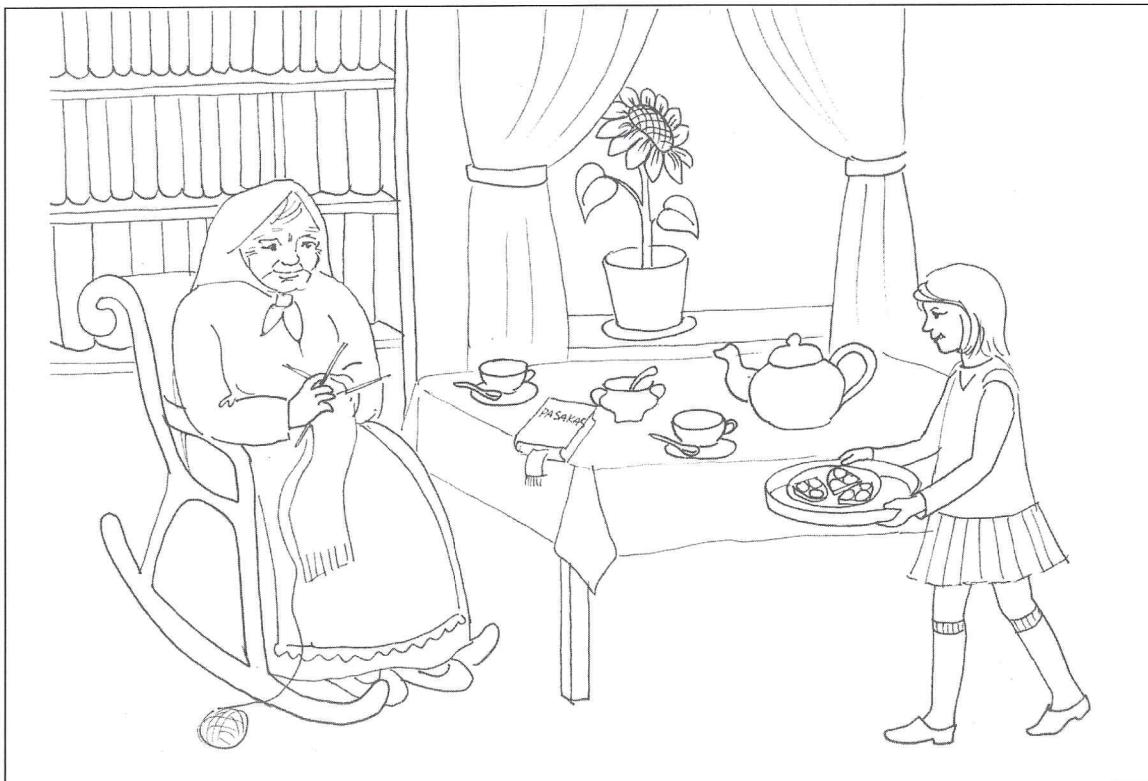

Salikteņi

**Ja divus lietvārdus saliek kopā un raksta vienā vārdā, iznāk saliktenis, piemēram, saulespuķe (saules puķe),
Sviestmaize (sviesta maize), zemeslode (zemes lode), vecmāmiņa (veca māmiņa).**

**1. Paskaties zīmējumā!
Kādus salikteņus tu šeit vari atrast!
Uzraksti!**

**2. Spēlēsim spēli „Smieklīgie salikteņi”!
Skolotājs šo lapu nokopē katram bērnam!**

Uzraksti 8 īstus salikteņus pēc savas izvēles katru savā ailītē.

Raksti tā, lai viduslīnija atdalītu abas vārda daļas.

ledus	skapis
-------	--------

Pēdējo ailīti atstāj tukšu!

Sagriez lapiņas gareniski un saliec vienu otrai virsū!

Tukšo atstāj apakšā!

Abās ārējās malās lapiņas sakniedē kopā!

Sagriez tās pa viduslīniju (izņemot apakšējo lapiņu!)

Ver katrā pusē citu lapiņu valā un veido smieklīgus salikteņus!

Atrodi trīs visinteresantākos un nolasi tos citiem!

Varbūt kāds no tiem tiešām kaut ko nozīmē?

3. Atrodi stāstiņā salikteņus!

Pasvītro tos!

Sēņošana

Sestdienas pēcpusdienā Martiņa, Emīls un vecmāmiņa dodas sēņot. Mugursomās māmiņa ieliek sviestmaizes un sulu. Grāvmalā bērni ierauga mušmires. Tās gan nedrīkst lasīt! Priedes zaros viņi pamana vāveri kuplasti.

Mežmalā Martiņa ar brālīti atrod bērzlapītes un apšubekas. Tās bērni saliek grozā.

Vecmāmiņa lasa saulsardzenes. Tās ir sēnes ar lielu pelēkbrūnu cepuri.

Kad sviestmaizes apēstas, tētis automašīnā visus aizvizina mājās.

4. Valoda visu laiku mainās.

Ir jāizdomā vārdi visam, kas rodas no jauna!

Esi valodnieks!

Izdomā divus jaunus salikteņus! Paskaidro, ko tie nozīmē!

**5. Kad lasām pasakas, runājamies ar veciem cilvēkiem,
sastopamies ar seniem vārdiem, kādus mūsdienās vairs
nelieto vai lieto reti!**

Vai tu zini, ko nozīmē šie vārdi?

ciba

---

izkaps

---

abra

---

rija

ķipis

---

azote

---

sērdienīte

---

riekšava

---

paksis

---

lāma

Lietvārdū pareizrakstība

Atceries?

Ja vārds beidzas ar -bs, -ds,-gs, -ts, -zs, -žs, tad runājot dzirdam citu skaņu. Piemēram, vārdā stabs dzirdam (staps), grauds (grauc), sniegs (snieks), dārzs (dārss).

Bet mēs jau zinām, ja šos vārdus pārveido daudzskaitlī - stabi, graudi, sniegi, dārzi, tad var dzirdēt, kāds līdzskanis būs vārda galotnē.

1. Atrodi 19 grūtos lietvārdus krustvārdū mīklā un izrakstītos!

Darbs, stabs, gads, lietvārds, grauds, sirds, sniegs, diegs, miegs, žogs, logs, kāts, mats, krasts, prāts, nots, lats, grozs, mežs.

m	s	p	r	ā	t	s	l	g	d
a	ž	s	g	e	i	d	a	r	a
t	e	n	o	t	s	u	t	o	r
s	m	i	s	u	t	a	s	z	b
l	i	e	t	v	ā	r	d	s	s
o	e	g	k	m	k	g	r	g	d
g	g	s	t	a	b	s	i	o	a
s	s	k	r	a	s	t	s	ž	g

---

2. Iesaisti piecus no dotajiem vārdiem teikumos!

3.Ir lietvārdi, kas dažādās valodās skan līdzīgi!

Izmēģiniet tos pateikt visās jums zināmajās valodās!

Mamma, lampa, klase, skola...

Varbūt jūs zināt vēl citus vārdus, kas vairākās valodās skan līdzīgi?

Padomā!

Kā tas ir iespējams?

Pārbaudes darbs

Vārds _____

Datums _____

Lietvārdi

1. Izlasi stāstiņu!

Atrodi stāstiņā īpašvārdus un raksti tos ar lielo burtu!

Dzimšanas diena

Martiņa un emīls dodas uz siguldu. No rīgas viņi izbrauc agri no rīta. Māsīcīai madarai šodien ir dzimšanas diena. Madara un viņas māsas dārta un elīza priecājas par viesiem. Ir atnākusi arī madaras vecmāmiņa.

Bērni rotaļājas dārzā. Viņi mētā bumbu. Kaķēns miks arī grib spēlēties.

Vēlāk viņi dodas uz turaidas pili. Tā ir netālu no gaujas. Visi uzkāpj pils tornī. Emīls sauc: "No šīs vietas var redzēt visu latviju!"

Vakarā visi ir noguruši. Emīls un martiņa dodas atpakaļ uz rīgu. Māsīcas viņi atkal satiks ziemassvētkos.

2. Atrodi un pasvītro stāstā ar vienu līniju 10 lietvārdus!

3. Izraksti pēc izvēles piecus lietvārdus!

Pārveido tos, lai tie atbildētu uz jautājumu „kas?”!

Atzīmē tabulā pareizo atbildi!

lietvārds	īpašv.	sugasv.	siev.dz.	vīr.dz.	viensk.	daudzsk.
diena		+	+		+	

4. Atrodi stāstiņā divus salikteņus!

Izraksti tos!

---

5. Ieraksti pazudušo burtu katrā īpašības vārdā!

Pie manām mājām ir skaists me_s.

Divpadsmit mēneši ir viens ga_s.

Latvijas nauda ir la_s.

Ap manu dārzu ir koka žo_s.

Man mutē kustās viens zo_s.

Mazajai māsiņai vakaros nāk mie_s.

Ejot sēnot, man līdzi ir gro_s.

Drīz būs ziema, un zemi pārklās balts snie_s.

Manā istabā ir tikai viens lo_s.

Rakt zemi ir smags dar_s.

ĪPAŠĪBAS VĀRDI

**Katrs priekšmets vai dzīva būtne ir atšķirīgs,
katram ir savas īpašības. Tāpēc visus vārdus, kuri
pastāsta -kāda ? vai kāds? ir priekšmets vai dzīvā
būtne, sauc par īpašības vārdiem.**

(Galds ir liels, smags, brūns, jauns, skaists, ...)

**1. Uzraksti trīs īpašības vārdus katram dotajam lietvārdam!
Kāds(kāda)varētu būt...**

klase _____

māja _____

meitene _____

ziema _____

vasara _____

laiks (ārā) _____

mašīna _____

skolotāja _____

soma _____

grāmata _____

piparkūka _____

konfekte

suns

kakīs

galds

acis

mati

2. Padomā!

Kādēļ īpašības vārdi ir vajadzīgi?

Veiksim eksperimentu!

Izmanto parasto zīmuli!

Uzzīmē māju!

Pie mājas uzzīmē suni un kaķi.

Blakus mājai aug divi koki un zied puķes.

Izmanto krāsu zīmuļus!

Uzzīmē lielu, brūnu māju ar stāvu jumtu!

Pie mājas uzzīmē mazu, melnu, priecīgu sunīti un pelēku, miegainu kaķi ar baltām ķepiņām.

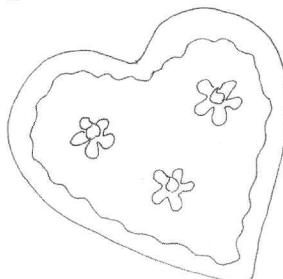
Blakus mājai uzzīmē divus kokus - vienu mazu, bet otru lielu, resnu, kupliem zariem. Zaros uzzīmē zaļas, robainas lapas.

Pie brūnas mājas zied arī dzeltenas, sarkanas un zilganās mazas puķītes.

Ar ko šie zīmējumi atšķiras?

3. Spēlēsim spēli!

Kurš izdomās vairāk īpašības vārdu, lai raksturotu:

piparkūku

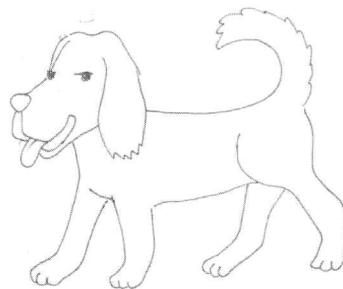

---

suni

---

grāmatu

---

4. Kad mēs gribam pastāstīt par kādu cilvēku, mēs pieminam arī viņa rakstura īpašības.

Cilvēks var būt:

Labsirdīgs, mīļš, ļauns, viltīgs, kautrīgs, skops, devīgs, pieklājīgs, izpalīdzīgs, draudzīgs, zinātkārs, ziņkārīgs, sportisks, kārtīgs, nekārtīgs, rupjš, asprātīgs, jautrs, čakls, slinks, godīgs, bailīgs, pacietīgs, jautrs, nopietns.

Ieraksti, kura no šīm īpašībām, pēc tavām domām, ir:

5. Spēlēsim spēli „Uzmini, kurš tas ir?”!

Bērni uz mazas lapiņas uzraksta savu vārdu, pārloka lapiņu uz pusēm un ieliek groziņā.

Skolotāja izdala lapiņas, un katrs bērns saņem lapiņu ar kāda klasesbiedra vārdu.

Viņam jāraksta domraksts par šo bērnu, neminot viņa vārdu.

Stundas laikā bērni drīkst pastaigāties pa klasi un neuzkrītoši pētīt izvēlētā bērna izskatu.

Pēc domraksta uzrakstīšanas katrs skaļi izlasa savu darbu un pārējie min, kāds ir šī bērna vārds.

Domrakstā ir jāmin:

- kāds ir šī bērna augums (gara auguma, vidēja auguma, maza auguma...)
  - kāda ir acu krāsa (zilas acis, zaļas, pelēkas, zaļganpelēkas, brūnas...)
  - kādi ir bērna mati (gaiši, rudi, tumši, gari, pusgari, īsi, vilņaini, taisni...)
  - kāds ir šis bērns (kādas ir viņa rakstura īpašības). Skaties iepriekšējā uzdevumā! Centies minēt vairākas šī bērna labās īpašības!
Sāc teikumus ar „Viņam (viņai) ir..... Šim zēnam (šai meitenei) ir.... Bērnam, par kuru es rakstu, ...

6.Lasi teiku!

Atrodi un pasvītro tajā ar viļņotu līniju īpašības vārdus!

Vārna un gulbis

Gulbis vienmēr bija balts un skaists. Vārnai tas nepatika. Kādā dienā gulbis gulēja. Vārna pielavījās viņam klāt un apmētāja ar dubļiem. Nu gulbis bija melns un netīrs. Vārna bija par to priecīga.

Gulbis pamodās, viņā spalvas bija salipušas un netīras.

Gulbis devās uz upi mazgāties. No ūdens viņš iznāca atkal tīrs un skaists.

Vārna to visu redzēja. Viņa arī gribēja būt skaista kā gulbis. Vārna arī aizgāja uz upi mazgāties. Viņa mazgājās ilgi, ilgi, tomēr no ūdens iznāca tāda pati kā bijusi-pelēka un netīra.

(pēc latviešu tautas pasakas)

Antonīmi un sinonīmi

1. Uzraksti pretējos vārdus (antonīmus) šiem īpašības vārdiem!

liels

---

resns

šaurs

---

garš

---

labs

---

biezs

---

augsts(kalns)

---

auksts(laiks)

---

skaists

---

tumšs

---

taisns

---

mīksts

---

salds

---

gudrs

---

interesants

---

2. Atrodi līdzīgos īpašības vārdus (sinonīmus)!

Iekrāso pārus vienādā krāsā!

liels

mazs

sīks

apaļīgs

priecīgs

jautrs

resns

milzīgs

grūts

vēss

auksts

sarežģīts

Īpašības vārdu pareizrakstība

Atceries?

Ja vārds beidzas ar -bs, -ds, -gs, -ts, -zs, -žs, tad runājot dzirdam citu skaņu. Piemēram, vārdā labs dzirdam (laps), garšīgs (garšīks), mazs (mass).
Ja šos vārdus pārveido daudzskaitlī - garšīgi cepumi, tad var dzirdēt, kāds līdzskanis būs vārda galotnē.

1. Atrodi 15 grūtos īpašības vārdus krustvārdu mīklā!

Garšīgs, gluds, garlaicīgs, sauss, mazs, slikts, īss, kārtīgs, ass, rets, biezs, smags, ciets, rūgts, gaišs.

n	b	g	a	r	š	ī	g	s	p
h	o	g	l	u	d	s	s	m	a
m	m	s	s	a	k	s	g	a	s
g	a	r	l	a	i	c	ī	g	s
a	z	ū	i	g	j	i	t	s	z
ī	s	g	k	s	t	e	r	p	e
š	l	t	t	d	l	t	ā	g	i
s	j	s	s	u	a	s	k	v	b

2. Iesaisti piecus no šiem īpašības vārdiem teikumos!

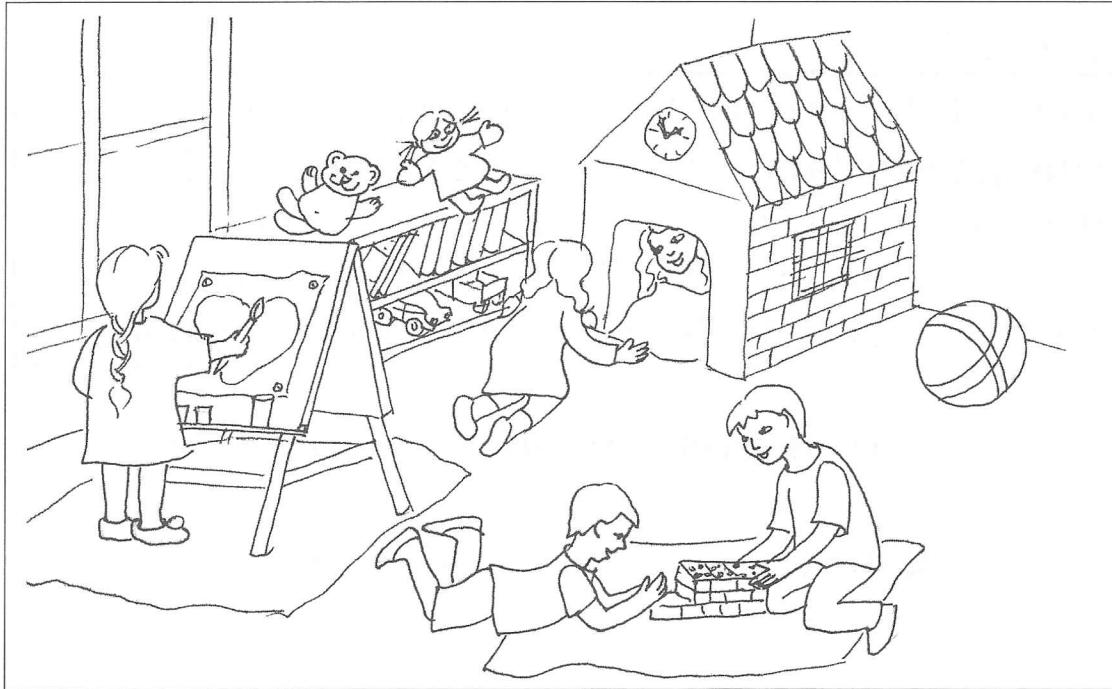

---

3. Apskati attēlu un izkrāso to!

Uzraksti stāstījumu par attēlā redzamo tā, lai tur būtu daudz īpašības vārdu!

Izdomā nosaukumu savam stāstiņam!

Pasvītro savā darbā visus īpašības vārdus ar viļņotu līniju!

**4. Kastē kopā sajukuši lietvārdi un īpašības vārdi!
Sašķiro tos, iekrāsojot divās dažādās krāsās!**

gaisma	kluss	zēns	gaiss	labs	melns
garš	gaišs	zāle	lampa	ziedi	saulē
sniegs	liels	resns	koki	cukurs	sauss
tētis	balts	darbs	garš	zaļš	ledus
miegs	mamma	garšīgs	lietus	mežs	gluds
soma	grozs	mīļš	pele	cepumi	kreklis
jautrs	taisns	lapa	sarkans	vēss	slinks
paklājs	skops	šaurs	lācis	mīksts	zemene

**5. Vai tu zini, ko nozīmē šie īpašības vārdi?
Uzraksti, kā var pateikt citādi!**

dzestrs -----
-----

paviršs -----

žigls -----
-----

spalgs -----
-----

sērīgs -----
-----

rāms -----
-----

bargs -----
-----

modrs -----

rātns

smails -----

6. Izdomā vismaz divas mīklas, izmantojot tikai īpašības vārdus, piemēram, dzeltens, ovāls, skābs. Kas tas ir? (citrons)

Pārbaudes darbs

Vārds _____

Datums _____

Īpašības vārdi

1. Izlasi stāstiņu!

Atrodi tajā 10 īpašības vārdus un pasvītro tos ar viļņotu svītru!

Zoodārzā

Martiņa un Emīls šodien kopā ar mammu un tēti dosies uz Zoodārzu. Diena ir vēsa un vējaina, tāpēc bērni velk siltas jakas.

Zoodārzā šodien ir ļoti kluss, citi laikam ir nobijušies no nemīlīgā laika. Bet Martiņa un Emīls ir priecīgi. Viņi apskata Tropu māju.

Slinkie, zaļganie krokodili guļ seklajā ūdenī. Lemuri ar melnbaltajām, garajām astēm iekērušies zaros.

Martiņai un Emīlam patīk aplūkot neparastās, raibās vardes un krupjus. Viņus dažreiz ir grūti pamanīt zem zaļajām lapām vai lielajiem akmeņiem.

Kad acis pierod pie tumšās telpas, var apskatīt arī citus dzīvnieciņus. Mazās pelītes un melnie sikspārņi bez skaņas pārvietojas savās mītnēs.

Bērniem patika šī jaukā diena!

2.Uzraksti antonīmus (pretējos vārdus) šiem īpašības vārdiem!

tumšs -----
_____

silts -----
_____

mazs -----
_____

melns -----
_____

kluss -----
_____

3. Ieraksti pazudušo burtu katrā īpašības vārdā!

Mans brālītis vēl ir mas.

Akmens ir cies un ļoti smas.

Vai šis ābols ir garšīs?

Vasarās ilgi ir gais.

Man šis krekls ir pārāk īs.

Es vēlos būt kārtīs.

Ziemā ir bies sniegs.

Cik glus ledus!

Man vakaros ilgi nenāk mies.

Šis nazis nemaz vairs nav as.

Darbības vārdi

Darbības vārdi pastāsta, ko dara cilvēki, citas dzīvas būtnes vai priekšmeti, piemēram, spēlējas, sēž, lasa, zīmē, brauc, atpūšas.

Darbības vārdi var pastāstīt, kas notiek tagad (līst), kas jau bija (lija) un kas vēl tikai būs (līs).

1. Apskati attēlu!

Uzraksti, ko katrs attēlā dara!

---

2. Uzraksti trīs darbības vārdus, ko dara šie priekšmeti vai dzīvās būtnes! Centies rakstīt dažādus darbības vārdus!

suns

mamma

pārdevēja

mašīna

putns

pukē

kakis

skolotāja

bērns

sportists

tētis

policists

vecmāmiņa

skolēns

putns

Darbības vārdu laiki

1. Sašķiro darbības vārdus!

Lasa, gulēja, sēž, zīmē, mazgā, kārtos, brauc,
svinēja, brokastos, strādās, spēlēsies, apmeklēja,
dzer, mācījās.

Tas notiek tagad (tagadnē) - ko dara?

Tas bija (pagātnē) - ko darīja?

Tas vēl būs (nākotnē) - ko darīs?

---

2. Uzzīmē savu darbadienas plānu no rīta līdz vakaram!

Uzraksti, ko tu dari katrā no minētajiem laikiem!

Pasvītro darbības vārdus savā dienas plānā ar divām svītrām!

--	--

Es celos un sagērbjos.

3. Pajautā vecākiem!

Uzraksti par kādu notikumu, kad tu biji mazs!

Pasvītro savā stāstiņā darbības vārdus pagātnē!

Pielīmē šeit fotogrāfiju, kur tu esi redzams šajā vecumā!

4. Pasapņo par laiku, kad būsi liels!

Raksti par to, kas tu būsi, kad izaugsi, kur tu dzīvosī, ko darīsi...

Pasvītro savā stāstījumā darbības vārdus nākotnē!

5. Izlasi teiku!

Pasvītro tajā darbības vārdus ar divām svītrām!

Kā neaizmirstulīte tika pie sava vārda

Senos laikos pukēm nebija vārdu. Dievs sasauga visas puķes. Viņš katru ziedu nosauca savādāk. Tikai viena maza, zila puķīte vēl stāvēja malā. Viņa aizmirsa, kādu vārdu Dievs viņai deva.

Dievs sadusmojās. Viņš teica: "Es tev došu vārdu Neaizmirstulīte, tad tu vairs nekad neaizmirsīsi savu vārdu."

Tā vēl tagad pļavu malās cilvēki redz mazas, zilas pukītes - neaizmirstulītes.

Darbības vārdu pareizrakstība

Atceries?

Ja vārds beidzas ar -gt, -bt, -zt, tad runājot dzirdam citu skaņu. Piemēram, vārdā kliegt dzirdam (kliekt), glābt (glāpt), griezt (griest).

Ja šos vārdus pārveido pagātnē - glāba, grieza, tad var dzirdēt, kāds līdzskanis būs vārda galotnē, tikai vārdos ar -gt būs dzirdams -dz (kliegt-kliedza).

1. Pārveido dotos darbības vārdus pagātnē! Tā tu vienmēr dzirdēsi pareizo skaņu darbības vārdos!

g=g

bēgt

---

augt

---

snigt

---

degt

---

aizmigt

---

zagt

---

b=b

glābt

---

gērbt

---

grābt

---

z=z

gāzt

---

berzt

---

griezt

---

g=dz

kliegt

---

spiegt

---

snigt

---

lūgt

---

apsegta

---

2. Atrodi 15 grūtos darbības vārdus krustvārdu mīklā!

Augt, kliegt, degt, glābt, ġerbt, gāzt, berzt, bēgt,
griezt, kliegt, spiegt, snigt, lūgt, aizmigt, zagt.

a	u	g	t	z	ā	g	b	u	a
s	d	e	g	t	b	r	ē	ģ	i
p	u	u	e	b	e	i	g	z	z
i	l	a	i	ā	r	e	t	a	m
e	e	k	l	l	z	z	g	g	i
g	b	m	k	g	t	t	ū	t	g
t	g	i	n	s	a	i	l	a	t

**3. Vai tu zini, ko nozīmē šie darbības vārdi?
Uzraksti, kā var pateikt citādi!**

blenzt

---

dīdīties

---

gulšņat

---

kircināt

---

lavīties

---

līnāt

---

maldīties

---

niķoties

---

pukoties

---

posties

---

raizēties

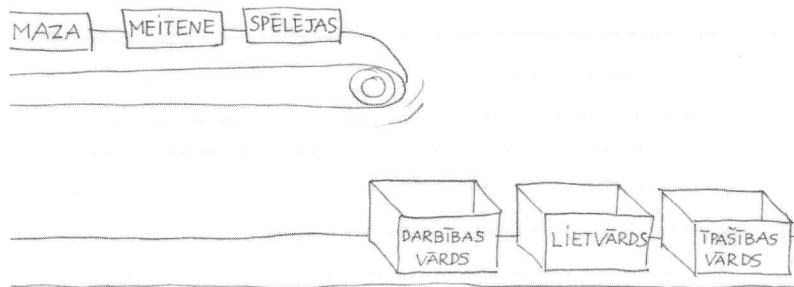
tērzēt

---

4. Kastē kopā sajukuši lietvārdi, īpašības vārdi un darbības vārdi! Sašķiro tos, iekrāsojot trīs dažādās krāsās!

guļ	kluss	lasa	gaiss	labs	aicina
garš	zīmē	zāle	lampa	ziedi	saulē
sniegs	liels	resns	brauc	cukurs	sauss
lido	balts	strādā	garš	skatās	ledus
miegs	cep	garšīgs	lietus	mežs	gluds
soma	grozs	met	pele	cepumi	kāpj
jautrs	spēlē	lapa	sarkans	grābj	slinks
meklē	skops	šaurs	dzer	mīksts	kārto

5. Savieno vārdus no katras stabīnā tā, lai izveidotos sakarīgs teikums!

Iekrāso katras teikuma vārdus atšķirīgā krāsā!

Uzraksti izveidotos teikumus!

lietvārds	darbības vārds	īpašības vārds	lietvārds
Bērns	izcepa	smaržīgu	rotāļlaukumā.
Māmiņa	spēlējās	garšīgu	rozi.
Kaķis	pagatavoja	lielā	torti.
Tētis	nokēra	skaistu	pelīti.
Dārznieks	izaudzēja	mazu	putnubūri.

---

6. Uzzīmē savas skolas vai tuvākā parka rotaļlaukumu!

Izkrāso to!

Ieraksti zīmējumā vārdus, kuri tur ir lietvārdi, īpašības vārdi un darbības vārdi.

Pārbaudes darbs

Vārds _____

Datums _____

Darbības vārdi

1. Izlasi stāstiņu!

Atrodi un pasvītro ar divām līnijām tajā 10 darbības vārdus!

Pavasara talka

Katru pavasari aprīlī visā Latvijā cilvēki pulcējas un sakopj kādu vietu savā pilsētā vai ciemā.

Arī Martiņa ar Emīlu šoreiz piedalīsies. Viņi ar saviem vecākiem un citām ģimenēm strādās parkā.

Visi paņem darba cimdus, grābekļus un maisus. Emīls grābj vecās lapas. Martiņa slauka celiņus. Tētis zāģē zarus un krauj tos lielās kaudzēs. Mamma liek lapas maisos un nes uz norādīto vietu.

Pēc darba cilvēki klausās koncertu turpat parkā.
Spīd saule.

Pavāres gatavo zupu lielā katlā. Visi garšīgi ēd!
Tagad parks atkal izskatīsies skaists!

2. Izraksti pēc izvēles piecus darbības vārdus, un norādi, kādā laikā notiek darbība!

Darbības vārds	pagātnē	tagadnē	nākotnē
gatavo		+	

TEIKUMI

Cilvēki runā un raksta teikumos. Katrs teikums kaut ko pastāsta. Teikumi var būt gari un īsi. Katrā teikumā ir vairāki vārdi.

1. Izlasi teikumus!

Saskaiti un uzraksti cik vārdu katrā teikumā!

Skaista diena. _____

Šodien sporta stunda notiek ārā. _____

Bērni skrien un spēlē dažādas spēles. _____

2. Uzraksti teikumu par skolu, kurā ir:

trīs vārdi

četri vārdi

---

pieci vārdi

Uzraksti ļoti garu teikumu!

Teikumi var būt dažādi.

Ir stāstījuma, jautājuma un izsaukuma teikumi.

Skaista diena. Vai šī diena ir skaista? Cik skaista diena!

Stāstījuma teikumi

Stāstījuma teikums kaut ko pastāsta.

Meitene lasa grāmatu.

Stāstījuma teikuma beigās liek punktu.

1. Pabeidz šos stāstījuma teikumus!

Liec punktu katra teikuma beigās!

Man garšo -----
_____
_____

Meitene spēlē -----
_____
_____

Drīz būs _____

Mana mīļākā nedēļas diena ir _____

Manu draugu sauc _____

Pavisam gadā ir četri _____

Vasarās es _____

Man vislabāk patīk _____

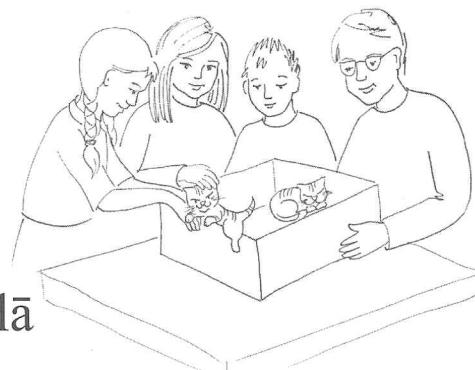
Ziemās Latvijā _____

2. Sadali tekstu teikumos!

Sāc katru teikumu ar lielo burtu!

Arī īpašvārdus raksti ar lielo burtu!

Teikuma beigās liec punktu!

Kaķēni skolā

agrs rīts šodien emīla klasē ir pārsteigums skolotāja marija atnesusi uz skolu divus mazus pelēksvītrainus kaķēnus pūkainie dzīvnieciņi bailīgi lūkojas bērnos skolotāja lūdz aizvērt durvis visi apsēžas solos kaķēni ir puikas viņus sauc mincis un princis dzīvnieciņi pamazām nomierinās mincis aizmieg uz palodzes princis mēģina iekārtoties pie datora šodien bērni ir īpaši klusi neviens nevēlas uztraukt un sabiedēt mazos klases ciemiņus

Izraksti no teksta īsāko un garāko teikumu!

3.Uzzīmē savu ģimeni!

Uzraksti 10 stāstījuma teikumus par to!

Mana ġimene

Handwriting practice lines consisting of three horizontal lines per row: a solid top line, a dashed midline, and a solid bottom line.

Jautājuma teikumi

Jautājuma teikumos kaut ko jautā.

Kā tevi sauc?

Jautājuma teikuma beigās jāliek jautājuma zīme.

- 1. Izdomā 3 jautājumus, ko uzdot bērnam, kuru tu redzi pirmo reizi, bet vēlies iedraudzēties!**
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

- 2. Uzdod šos jautājumus kādam savam klasesbiedriem (intervē viņu)!**

Ieraksti viņa atbildes!

Kā tevi sauc?

Kad ir tava dzimšanas diena?

Kas ir tavs mīlākais dzīvnieks?

Ko tu labprāt dari brīvajā laikā?

Kura ir tava mīlākā grāmata?

Kura ir tava mīlākā krāsa?

Par ko tu gribētu klūt, kad pieaugsi?

Kāds ir bijis tavs jaukākais ceļojums?

Ko tu vēlētos, ja tev būtu burvju nūjiņa?

---

3. Ko jaunu tu uzzināji par savu klassesbiedru?

---

4. Izlasi tekstu!

Kaķi

Kaķis ir mazs, plēsīgs kaķu dzimtas zīdītājs, kurš ir pieradināts vairāk kā pirms 9500 gadiem. Kaķis ir ļoti pieprasīts mājdzīvnieks, jo palīdz cilvēkiem cīnīties ar pelēm čūskām un pat skorpioniem.

Kaķītis mājās ienes prieku un mīlestību, tāpēc šis dzīvnieciņš iespējams ir populārākais mīlulis pasaulē. Kopā pa visu pasauli ir aptuveni 600 miljoni kaķu.

Kaķi parasti sver 2-7 kilogramus, bet ir arī kaķi, kuri sver vairāk kā 20 kilogramus.

Šie dzīvnieciņi ir pazīstami kā ļoti kopti un tīrīgi dzīvnieki. Viņi mazgājas ar mēles un ķepu palīdzību, bet ūdens kaķiem nepatīk.

Kaķu mūža ilgums vidēji ir no 15 līdz 20 gadiem. 20 gadus vecs kaķis atbilst 100 gadus vecam cilvēkam.

Senajā Ēģiptē šos dzīvniekus uzskatīja par svētiem un pielūdza, pēc viņu nāves apbedīja no zelta un sudraba veidotās kastēs, kuras bagātīgi rotāja ar dārgakmeņiem.

**Pārbaudi, vai arī citi ir uzmanīgi lasījuši!
Uzraksti trīs jautājumus par tekstu un uzdod tos
klasesbiedriem!**

1.

2.

3.

Izsaukuma teikumi

**Izsaukuma teikumi izsaka pavēli, aicinājumu,
apsveikumu, prieku, sāpes vai izbrīnu.**

Aizver durvis! Nāc, lūdzu, iekšā! Apsveicu dzimšanas
dienā! Ai, kā sāp! Cik skaisti!

Izsaukuma teikuma beigās liek izsaukuma zīmi!

1. Uzzīmē un uzraksti apsveikumu draugam dzimšanas dienā!

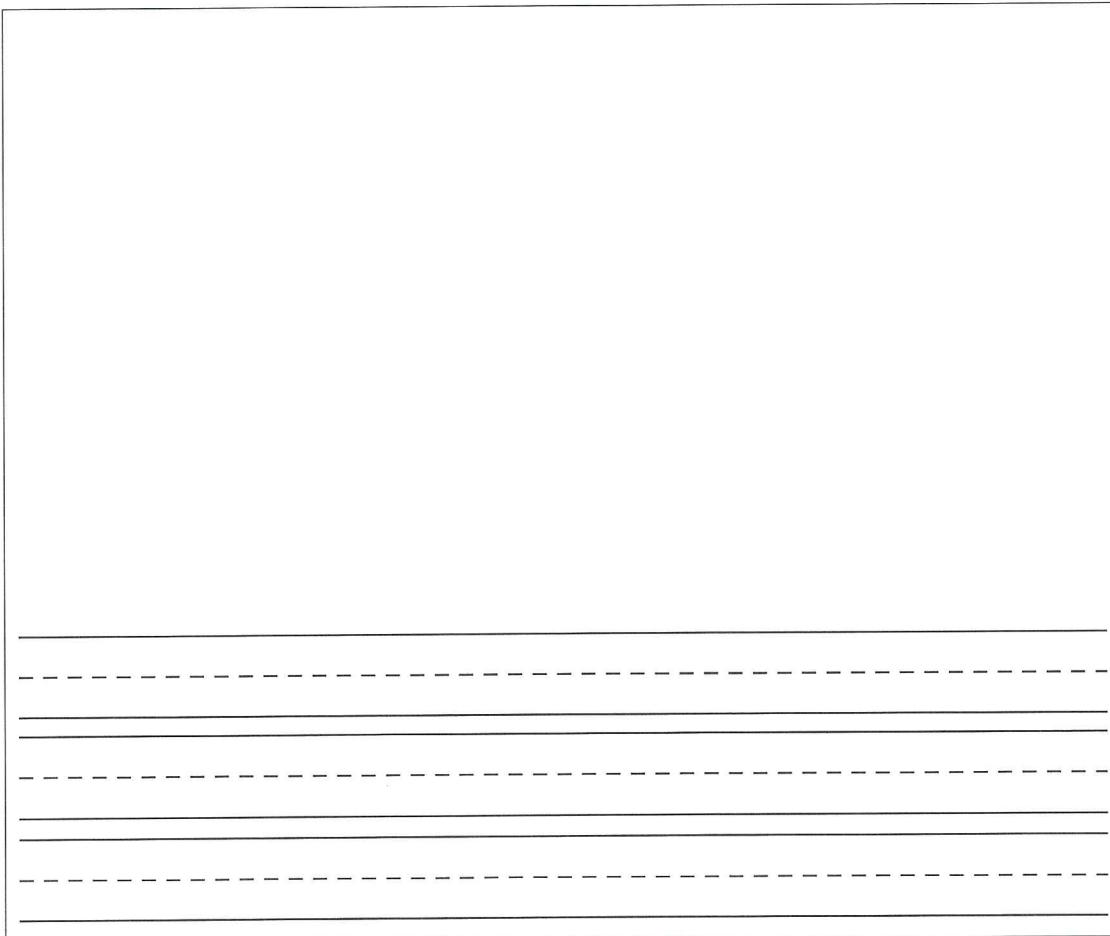
Nosauc drauga vārdu!

Izmanto kādu no šiem izsaukuma teikumiem vai izdomā citus!

Apsveicu tevi dzimšanas dienā!

Daudz laimes dzimšanas dienā!

Mīli sveicieni jubilejā! Vēlu.....!

The box contains five sets of horizontal lines for handwriting practice, consisting of a solid top line, a dashed midline, and a solid bottom line.

2. Izsaki prieku par māmiņas izcepto torti!

Raksti 3 izsaukuma teikumus, kas sāktos ar:

Cik _____ !

Kā _____ !

Ai, _____ !

Uzzīmē šo torti!

3. Dod trīs norādījumus kādam bērnam, kā jārūpējas par zivtiņām akvārijā!

4. Liec teikumu beigās jautājuma zīmi vai izsaukuma zīmi!

Cik maksā konfektes Cik garšīgs ābols Vai, kā
gribas ēst Vai nevēlies šodien atnākt pie manis
ciemos Cik skaista filma Vai tā ir tava skolotāja
Vai kā sāp zobs

5. Izdomā un uzraksti stāstiņu par attēlā redzamo, lai tur būtu gan izsaukuma, gan stāstījuma, gan jautājuma teikumi. Izdomā stāstiņam nosaukumu!

Vienkārši teikumi

Katrā teikumā ir kāds vārds, kas pastāsta, kas? darbojas šajā teikumā.

Meitene lasa. (kas?-meitene).

Teikumā to sauc par teikuma priekšmetu.

Visbiežāk tas ir lietvārds.

1. Ieraksti teikumos vārdus, kas atbildētu uz jautājumu (kas?)!

Pasvītro ierakstīto vārdu ar vienu līniju!

----- lasa grāmatu.

----- spēlējas ar lellēm.

----- gatavo vakariņas.

----- pastaigājas parkā.

----- grauž kaulu.

----- lidinās un svilpo.

2. Pasvītro pasakā visus teikuma priekšmetus - vārdus, kas atbild uz jautājumu (kas?)!

Rācenis

Reiz dzīvoja vectētiņš ar vecmāmiņu. Kādu dienu vectētiņš iestādīja rāceni. Rācenis izauga ļoti liels. Vectētiņš rāva, rāva-nevarēja rāceni izraut.

Vectētiņš pasauca palīgā vecmāmiņu. Rāva, rāva-nevarēja rāceni izraut.

Vecmāmiņa pasauca palīgā mazmeitiņu. Rāva, rāva-nevarēja rāceni izraut.

Mazmeitiņa pasauca palīgā sunīti. Rāva, rāva-nevarēja rāceni izraut.

Sunītis pasauca palīgā kakīti. Rāva, rāva-nevarēja rāceni izraut.

Kakītis pasauca palīgā pelīti. Rāva, rāva - izrāva gan!

Katrā teikumā ir arī vārds, kas pastāsta, ko teikuma priekšmets dara? Ko darīja? Ko darīs? Meitene lasa. (ko dara?-lasa) Zēns gulēja. Mamma ēdīs.

Teikumā to sauc par izteicēju (jo viņš it kā izstāsta, ko teikuma priekšmets dara).

Visbiežāk par izteicēju ir darbības vārds.

3. Ieraksti teikumos vārdus, kas atbildētu uz jautājumu (ko dara)!

Pasvītro ierakstīto vārdu ar divām līnijām!

Skolotāja _____
_____
_____

Ārststs _____
_____
_____

Dārznieks _____
_____
_____

Mamma _____

Tētis _____

Bērni _____

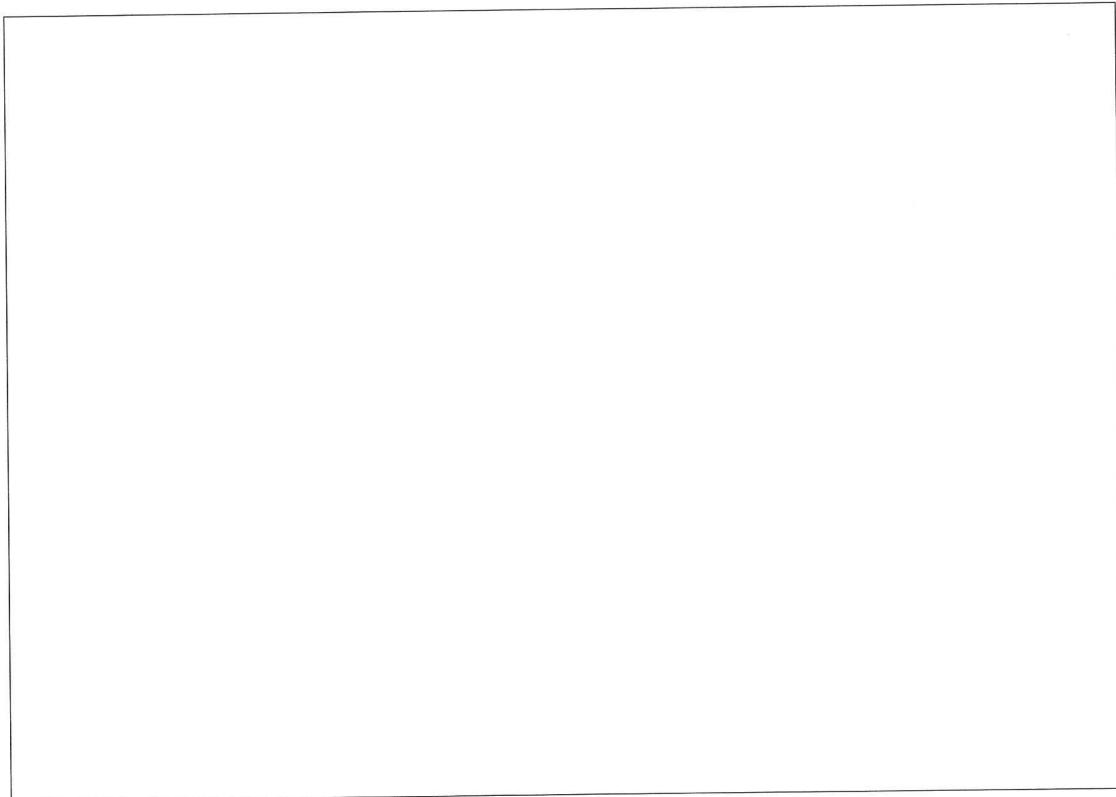
Vecmāmiņa _____

Vectētiņš _____

4. Uzzīmē zīmējumu, kurā būtu attēlots ūdens atrakciju parks!

Uzraksti par to sešus teikumus, kuros būtu pastāstīts, kas un ko dara?

Pasvītro teikuma priekšmetu (kas?) ar vienu, bet izteicēju (ko dara?) ar divām līnijām!

Salikts teikums

Vairāki kopā salikti vienkārši teikumi veido saliktu teikumu.

Māsa lasa. Brālis zīmē. (vienkārši teikumi)

Māsa lasa, bet brālis zīmē. (salikts teikums)

Starp teikumu daļām var būt tikai komats.

Debesis satumst, drīz sāksies lietus.

Starp teikumu daļām var būt mazie vārdiņi (saikļi) un, bet,

Debesis satumst, un drīz sāksies lietus.

Debesis satumst, bet lietus vēl nelīst.

**1. Savieno vienkāršos teikumus logiskos saliktos teikumos!
Liec starp teikumiem komatu un tad „bet” vai „un”!
Pārraksti izveidotos teikumus!**

Spīd spoža saule.	Meitiņa viņai palīdz.
Ir pienācis rudens.	Bērni peldas baseinā.
Ziema ir auksta.	Koku lapas sāk dzeltēt.
Māmiņa gatavo ēst.	Vectētiņš klausās
Mazmeitiņa lasa grāmatu.	Dienā ir gaišs.
Nakts ir tumša.	Vasara ir silta.

2. Padomā!
Kad starp teikuma daļām ir jālieto „bet”?

Pārbaudes darbs

Vārds _____

Datums _____

Teikumi

1. Liec vajadzīgās pieturzīmes!

Jāņi

Cik spoži spīd saule Beidzot pienākusi Jāņu
diena Tētis atnes bērzu meijas Emīls ar tām pušķo
vasaras mājas durvis bet Martiņa palīdz mammai
virtuvē

Drīz atbrauc viesi

Meitenes plavā lasa puķes un mamma vēlāk
palīdz no tām pīt skaistus vainagus Gaisā uzvijās
dūmi Debesis sārtojas

Vai šonakt lietus nelīs

2. Pasvītro teikumos teikuma priekšmetu ar vienu līniju, bet izteicēju ar divām līnijām!

3. Izraksti no stāstiņa vienu stāstījuma, vienu izsaukuma un vienu jautājuma teikumu!

**4. Atrodi un izraksti no stāstiņa divus saliktos teikumus!
Liec tajos komatus!**

**Lai tev jauka vasara!
Tiekamies nākamgad!**

Es, šīs grāmatas autore, strādāju Rīgas Starptautiskajā skolā jau desmit gadu par latviešu valodas skolotāju. Es mācu latviešu valodu tiem bērniem, kuriem latviešu valoda ir dzimtā valoda, un arī tiem, kuriem latviešu valoda ir otrā vai pat trešā valoda, kurā bērns runā.

Maniem skolēniem latviešu valodas mācību grāmatas dažkārt likās pārāk sarežģītas un izvērstas. Tādēļ man radās nepieciešamība izveidot jaunu mācību līdzekli sākumskolas vecuma bērniem, kurā būtu ieklautas tās pašas gramatikas tēmas, kas vispārizglītojošās skolās, tikai vienkāršākā, saprotamākā, un kompaktākā sniegumā.

Man vienmēr ir licies svarīgi bērnam ne tikai iemācīt latviešu valodas gramatiku, bet padarīt to saprotamu, un pieejamu. Nepieciešams noskaidrot, kāpēc mums šīs zināšanas ir vajadzīgas un, kur mēs tās varam izmantot. Šajā grāmatā centos to parādīt.

Bieži pierasts, ka latviešu valodas gramatiku bērni uztver kā kaut ko sarežģītu vai garlaicīgu. Zīmējumi, radošie uzdevumi, krustvārdi mīklas un spēles ļaus arī grūtākas tēmas apgūt ar prieku, un tajā pašā laikā iegūt arī vajadzīgās valodas zināšanas un pareizrakstības iemaņas.

Šo mācību līdzekli var izmantot gan skolotāji darbā ar sākumskolas bērniem, gan vecāki, nodarbojoties ar saviem bērniem mājās. Vienkāršie un saprotamie uzdevumi un tēmu teorētiskais pamatojums ļaus jebkuram justies kā latviešu valodas skolotājam!

Autore

